

Anatolie IGNAT, cercet. șt., IEFS

Recenzent: Rodica PERCIUN, dr., IEFS

Sectorul animalier din Republica Moldova este extrem de parcat și depinde, în foarte mare măsură, de producția în gospodăriile casnice ale populației. Implicarea largă a sectorului individual în producția animalieră creează impedimente considerabile în ceea ce privește conformitatea cu standardele de igienă, nutriție a animalelor, precum și cu normele de protejare a mediului din Republica Moldova și UE. Procesele negative din sectorul zootehnic, fiind influențate și de nivelul redus al subsidiilor au cauzat probleme semnificative în asigurarea populației cu produse de origine animalieră.

Cuvinte cheie: *agricultură, sectorul animalier, politică agricolă, subvenții.*

Tranziția de la economia centralizată la cea de piață a afectat dur sectorul animalier al Republicii Moldova. Pe parcursul perioadei de postreformă, din anul 1991 și până în prezent, efectivul de animale s-a redus semnificativ. Astfel, șeptelul de bovine s-a redus, în această perioadă, de la 1061 mii capete, în anul 1991, la doar 222 mii capete, în anul 2010, înregistrând o scădere de 4,8 ori. Șeptelul de vaci s-a redus, în aceeași perioadă, de 2,5 ori, de la 395 mii la 161 mii capete.

Aceleași tendințe au fost înregistrate și în cazul efectivului de porcine, care a scăzut de la 1850 mii capete, în 1991, la 377 mii capete, în 2010, sau de peste 4,9 ori.

Sectorul ovinelor a cunoscut o ușoară revigorare în anii 1993-1995, când efectivul de ovine a ajuns la 1393 mii capete, după ce a urmat o fază de declin în perioada 1996-2001, în care numărul de ovine s-a redus la 830 mii capete. Începând cu anul 2002, efectivul de ovine s-a stabilizat la nivelul a cca. 800 mii capete.

După o perioadă de declin cu faza minimală cu 11423 mii capete în anul 1997, ramura avicolă a reușit o revigorare a ramurii pentru ca, în anul 2010, efectivul de păsări de 22475 mii capete să atingă nivelul de 91%, comparativ cu nivelul anului 1991.

În perioada de postprivatizare, doar efectivul de cabaline și caprine au înregistrat creșteri, comparativ cu anul 1991. Totodată, numărul de cabaline, după atingerea nivelului maximal de 78 mii capete în anii 2003-2004, a înregistrat scăderi continue până la 54 mii capete în anul 2010, ceea ce depășește doar cu 15% nivelul anului 1991 (vezi figura 1).

Anatolie IGNAT, researcher, IEFS

Reviewer: Rodica PERCIUN, PhD, IEFS

Livestock sector in the Republic of Moldova is extremely parceled and depends very heavily on production in the households of the population. Broad involvement of the households in the livestock production creates significant obstacles in terms of compliance with hygiene standards, animal nutrition, and environmental protection rules in the Republic of Moldova and the EU. Negative processes in the livestock sector, being influenced also by reduced subsidies have caused significant problems in providing the population with products of animal origin.

Keywords: *agriculture, livestock, agricultural policy, subsidies*

The transition from centralized to market economy has hit hard the Moldovan livestock sector. During the post reform period, from 1991 until now, the herd has been reduced significantly. This herd of cattle in this period fell from 1.061 million head in 1991 to only 222,000 head in 2010, a drop of 4.8 times. Herd of cows in the same period decreased 2.5-fold, from 395,000 to 161,000 head.

The same trends were recorded in the pig production which fell from 1.85 million heads in 1991 to 377,000 heads in 2010, or over 4.9 times.

Sheep sector had a slight rebound during the years 1993-1995, when the flock of sheep came to 1.393 million head, after following a phase of decline in the period 1996-2001, when the number of sheep decreased to 830 thousand heads. Since 2002 the number of sheep has stabilized at a level of about 800 thousand heads.

After a period of decline in 1997 with 11.423 million head, the poultry industry has managed to revive. Thus in 2010 the poultry flock reached the level of 22.475 million head, or 91% compared with the year 1991.

In the post-privatization period only equine and goats have increased, compared with 1991. Also the number of horses after reaching the maximum level of 78 000 head in 2003-2004, has dropped further to 54 thousand heads in 2010, which is only 17% over the level of the 1991 (see figure 1).

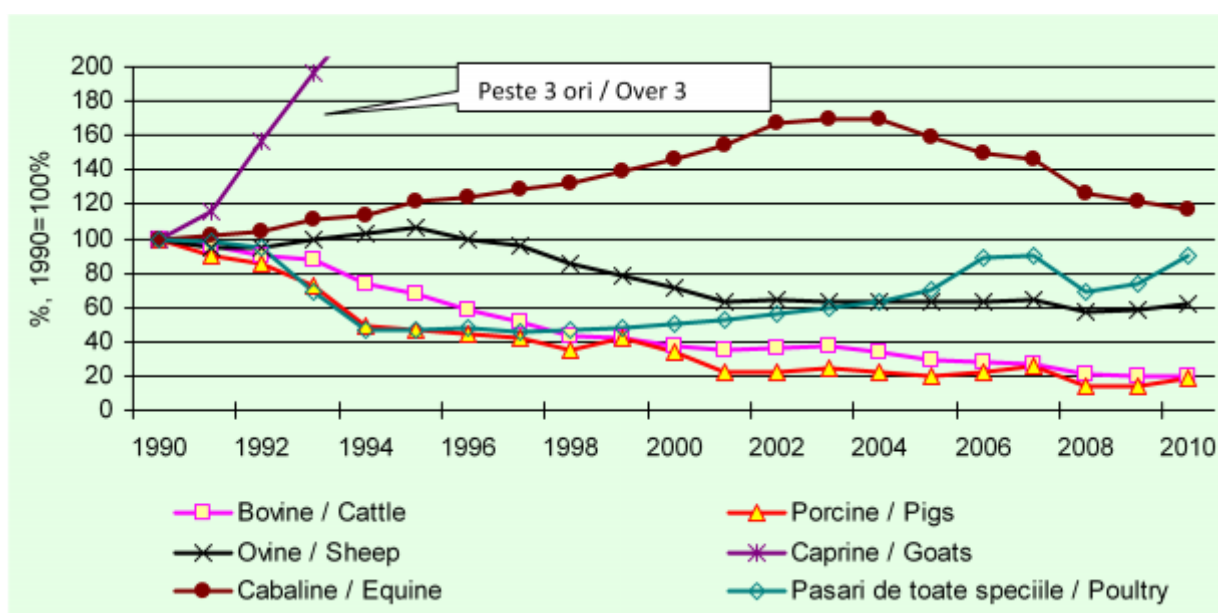

Fig. 1. Indicele efectivului de animale, la 1 ianuarie, 1990-2010, 1990 – 100%/

Fig. 1. Livestock index from as per January 1, 1990-2010, 1990=100%

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS, 2010./Source: author's calculations based on data from NBS, 2010.

Sectorul animalier a avut o contribuție semnificativă de cca. 37% (4987 mln. lei în prețuri curente) la totalul producției agricole a țării în 2009, această pondere manifestând o tendință de creștere în ultimii ani.

În RM dezvoltarea producției animaliere din ultimele decenii este marcată de câteva etape semnificative.

Prima etapă, perioada de pre-independență (1985-1991), a fost marcată de adoptarea unor documente semnificative, cum ar fi „Legea cooperativelor”, intrată în vigoare în anul 1988, și a constituit una din cele mai radicale reforme din această perioadă, deschizând noi oportunități pentru dezvoltarea sectorului privat, chiar prin simpla admitere a acestuia ca participant cu drepturi egale în viața economică a țării.

Etapa următoare (1991-1996) este marcată de procesele de divizare a URSS, proclamarea independenței republicilor unionale cu stabilirea noilor hotare între state, care s-au soldat cu ruperea multor relații economice dintre republicile unionale și cu apariția necesității de a identifica parteneri economici de alternativă. Declinul producției animaliere din Republica Moldova, în această perioadă, este deosebit de evident.

Inițierea, lansarea și implementarea programului de privatizare în agricultură din anii 1996-2001 are semnificația unei etape de importanță deosebită. Pe parcursul acestei etape, nu doar s-au încetinit procesele de declin în producția animalieră, dar și s-a pus temelia pentru o dezvoltare durabilă a acestui sector, care ar răspunde, primordial, cerințelor populației la aceste produse. Etapa de postprivatizare (2001-prezent) este marcată, în primul rând, de stabilizarea producției animaliere, iar referitor la unele produse, cum ar fi producția de ouă, – chiar și de o creștere semnificativă (vezi figura 2).

Livestock sector has contributed significantly to about 37% (4987 million. Lei in current prices) of the country's total agricultural production in 2009 and the share of this sector in total agricultural production has a growing trend in recent years.

Some significant steps marked development of the livestock production in the Republic of Moldova in the last few decades, namely: a) pre-independence period (1985-1991), marked by the adoption of several significant documents such as "Cooperative law" came into force in 1988. This was one of the most radical reforms in that period, opening new opportunities for private sector development, even by simple acceptance of him as an equal participant in the economic life of the country.

The next step (1991-1996) is marked by processes of splitting of the USSR, union republics declared independence with the establishment of new boundaries between states, which have resulted in rupture of economic relations between the various republics, and the emergence of the need to identify alternative economic partners. The decline in livestock production in Moldova during this period is obvious.

Initiation, launch and implementation of the agricultural privatization program in 1996-2001 were as a step of great importance. During this period not only have slowed the decline in livestock production processes, but also put the foundation for sustainable development of this sector, which would meet first of all the requirements of the population for these products.

Post-privatization period (2001-present) is marked primarily by the stabilization of animal production, while some products such as egg production, have a significant increase (see figure 2).

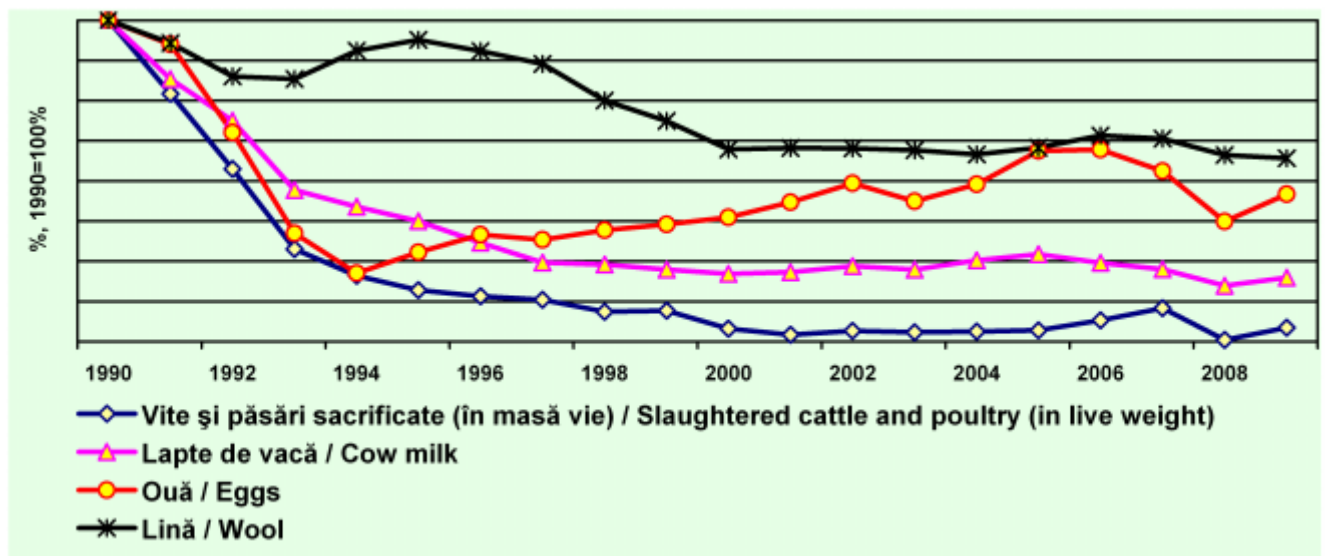

Fig. 2. Indicele producției animale, 1990-2009, 1990 – 100%/

Fig. 2. Index of animal production, 1990-2009, 1990=100%

Sursa: Anuarul Statistic al RM, 2009./Source: Statistical yearbook of the Republic of Moldova, 2009.

Totodată, acest sector este extrem de parcat și depinde, în foarte mare măsură, de producția în gospodăriile casnice ale populației. Astfel, cea mai mare parte a efectivului de animale și păsări este crescut în gospodăriile individuale ale populației. Doar 23% din efectivul de porcine și 17% din efectivul de păsări sunt crescute în cadrul întreprinderilor agricole. Conform datelor BNS pentru anul 2009 (vezi figura 3), ponderea întreprinderilor agricole în efectivul total de bovine, inclusiv vaci, ovine, caprine și cabaline, nu depășește nivelul de 3-6%.

De menționat, că în cele mai multe cazuri, numărul de vaci întreținute în gospodăriile casnice nu depășește 1-2 capete. Din cauza implicării largi a sectorului individual de scară mică, în producția animalieră se creează impedimente considerabile în ceea ce privește conformitatea cu standardele de igienă, nutriția a animalelor, precum și cu normele de protejare a mediului în vigoare în Republica Moldova, dar și în cadrul UE.

However, this sector is extremely parceled and depends very largely on production in the households of the population. Thus most of the livestock and poultry are grown in households of the population. Only 23 percent of the pig herd and 17 percent of poultry grows in large agricultural farms. The share of agricultural enterprises in the total number of cattle, including cows, sheep, goats and horses do not exceed 3-6% according to data from the National Bureau of Statistics for the year 2009 (see figure 3).

Note that in most cases the number of cows maintained in households does not exceed 1-2 heads. The wide involvement of the individual small-scale sector in the livestock production creates considerable obstacles in terms of compliance with hygiene standards, animal nutrition, and environmental protection norms in the Republic of Moldova, but also with those in force in the EU.

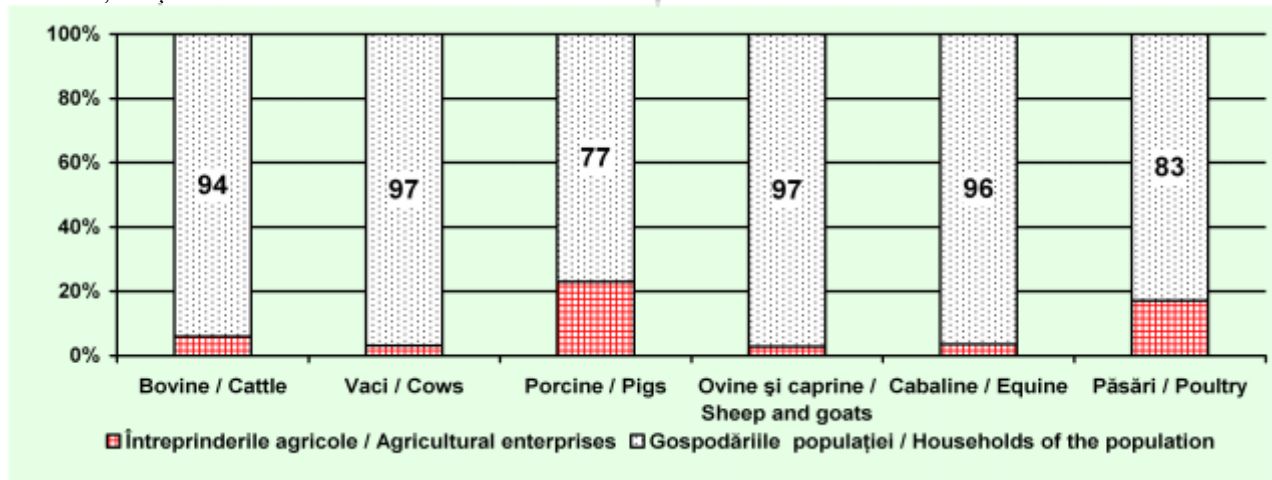

Fig. 3. Structura efectivului de animale și păsări, în anul 2009, după tipuri de gospodării, %/

Fig. 3. The structure of the livestock and poultry in 2009 by types of households, %

Sursa: Anuarul Statistic al Republicii Moldova, 2010./Source: Statistical Yearbook of the Republic of Moldova, 2010.

Productivitatea vitelor este, de asemenea, sub nivelul țărilor limitrofe și al altor țări cu nivel comparabil de dezvoltare. Astfel, cu indicele de 3376 litri de lapte pe an de la vaca mulgătoare, în anul 2009, Republica Moldova a depășit țări, ca Albania și FYR Macedonia, dar a rămas sub nivelul Ucrainei, României, Republicii Belarus și Sloveniei [2].

Procesele negative din sectorul zootehnic au cauzat probleme semnificative și în asigurarea populației cu produse de origine animalieră. Astfel, în perioada 1995-2009 constatăm o scădere continuă a raportului dintre volumul de producție animalieră și consumul acestor produse pe cap de locuitor. În ceea ce privește carnea, începând cu anul 2001, Republica Moldova nu își acoperă necesitățile de consum prin producție proprie decât în proporție de cca. 70% în anul 2008 (vezi figura 4).

Pentru acoperirea insuficienței de carne se recurge masiv la importuri de carne și produse din carne. Producția autohtonă de lapte este suficientă doar pentru a acoperi necesitățile consumului intern al populației Republicii Moldova. Doar la producția de ouă se constată un surplus, care poate fi comercializat pe piețele externe.

Livestock productivity is also lower than in neighboring countries, but also in other countries with comparable levels of development. Thus, with 3376 liters of milk per annum from a milking cow in 2009 Moldova is positioned better than countries such as and Albania, FYR Macedonia, but is below the level of Ukraine, Romania, Belarus and Slovenia [2].

Negative processes in livestock sector have caused significant problems in providing the population with products of animal origin. The ratio between the volume of livestock production and consumption of these products per capita shows a steady decrease during the period of 1995-2009. In the case of meat, since 2001 the Republic of Moldova does not cover their consumption needs through own production. Only about 70 percent of meat consumption was produced in the Republic of Moldova in 2008 (see Figure 4).

In order to cover the shortage of meat massive imports of meat and meat products is used. Domestic milk production is only sufficient to cover domestic consumption needs of the population of Moldova. Only the production of eggs has a surplus that is available for export.

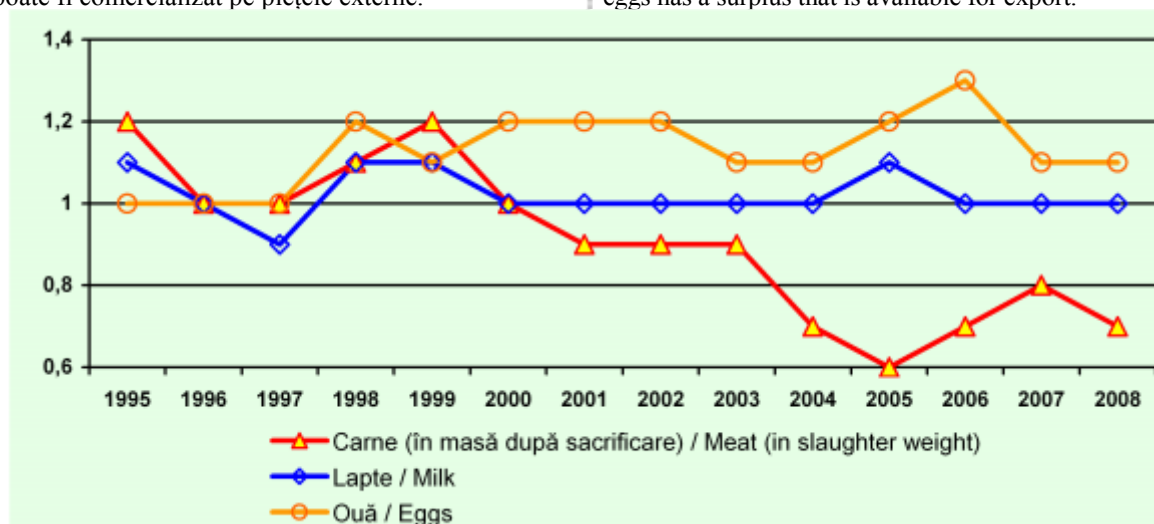

Fig. 4. Raportul producție / consum al principalelor produse zootehnice pe cap de locuitor, 1995-2008/

Fig. 4. The ratio between the production and consumption of main livestock products per capita, 1995-2008

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS, 2010./Source: author's calculations based on data from NBS, 2010.

Dimensiunile mici ale unităților de producție agricolă, precum și dificultățile, întâmpinate de acestea în adoptarea standardelor de igienă, de mediu și de sănătate animalieră, acompaniate de insuficiența de educație profesională în agricultură, pot fi identificate drept obstacolele principale în dezvoltarea sectorului animalier al agriculturii Republicii Moldova.

Pentru soluționarea acestor probleme este important de stabilit, dacă acest sector dorește să concureze pe piața UE. Mai mult ca atât, modernizarea și ajustarea acestui sector la anumite standarde poate fi solicitată de UE în vederea proceselor de apropiere și, respectiv, este necesară focalizarea spre aceste obiective în politicile de dezvoltare agricolă și rurală în Republica Moldova.

Politica agricolă autohtonă a fost influențată, în ultimul deceniu, de pregătirile de aderare a țării la Organizația

The small size of farming units and the difficulties they faced in adopting standards of hygiene, environment, and animal health, accompanied by lack of vocational education in agriculture can be identified as the main obstacles in developing the livestock sector of agriculture of the Republic of Moldova.

To solve these problems is important to clarify if this sector is able to compete on the EU market. Moreover modernization of the livestock sector and its' adjustment to certain standards may be requested by the EU in the view of processes of approximation and neighborhood, respectively is necessary to focus it in agricultural and rural development policies in Moldova.

The national agricultural policy has been influenced in the last decade by preparations for accession to the WTO. Emphasis was put on trade liberalization and reducing the

Mondială a Comerțului. Accentul a fost pus, în special, pe liberalizarea comerțului și pe reducerea nivelului de protecție în agricultură. Cu toate că și în prezent, în mediul de afaceri și, în particular, în agricultură, mai persistă ideea, că procesul de aderare la Organizația Mondială a Comerțului a fost grăbit la acel moment, sectorul real al economiei și, în special, agricultura fiind insuficient de pregătite pentru aceasta.

Pentru a reduce decalajul dintre nivelul de producere agricolă din țările UE și Republica Moldova, sunt necesare măsuri concrete de susținere a acestui sector. Astfel, începând cu anul 2010, subvențiile în agricultură sunt alocate prin intermediul Agenției de Intervenție și Plăți în Agricultură, care desemnează beneficiarii subvențiilor în urma unui proces de selectare în baza concursului proiectelor de afaceri.

Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură, funcțională începând cu luna mai 2010, a prevăzut pentru anul 2010 un set de măsuri pentru a susține producătorul agricol autohton. Un șir de măsuri au fost adresate, în special, sectorului animalier. Printre măsurile, care prevăd implicit susținerea sectorului animalier, pot fi menționate următoarele:

Măsura 2. Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură, care stabilește, că mijloacele financiare, prevăzute în prezenta măsură, se utilizează în conformitate cu Legea nr. 243-XV din 8 iulie 2004 privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură [3] și în baza Listei riscurilor, asigurarea cărora se subvenționează din bugetul de stat pe anul 2010: primele de asigurare în fitotehnie, horticultură, viticultură și zootehnie.

Măsura 7. Stimularea investițiilor în utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice presupune creșterea productivității, competitivității și asigurarea siguranței alimentare prin stimularea organizării și înnoirii tehnologice a mini-fermelor zootehnice, prin înființarea acestora, utilizarea tehnologică cu echipament avansat, modernizarea procesului tehnologic, diversificarea tipurilor de exploatații agricole specializate în creșterea animalelor, ameliorarea șeptelului de animale, îmbunătățirea calității și sporirea competitivității producției de origine animală pe piața internă și europeană, sporirea valorii adăugate și a eficienței economice, precum și diversificarea serviciilor prestate populației rurale.

Măsura 8. Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului lor genetic are ca obiectiv general creșterea productivității, competitivității și asigurarea siguranței alimentare prin stimularea ameliorării populației de animale. Această măsură este orientată, în special, spre ameliorarea șeptelului de animale, îmbunătățirea calității și sporirea competitivității producției de origine animală pe piața internă și europeană, sporirea valorii adăugate și eficienței economice și, ca urmare a acestora, sporirea veniturilor producătorilor agricoli și diminuarea sărăciei în mediul rural [5].

Conform informației privind utilizarea mijloacelor Fondului pentru susținerea sectorului agrar pe anii 2006-2009, publicate de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare în anul 2010, suma subvențiilor, destinate investițiilor capitale în agricultură, a atins nivelul de 413 mln. lei în anul 2009, ceea ce este de peste 7 ori mai mult, comparativ cu anul 2006. [4]. Totodată, subvențiile în investițiile capitale din sectorul zootehnic nu s-au bucurat de aceleași tendințe. Astfel, dacă în

level of protection in agriculture. Although nowadays in business and particularly in agriculture persists the idea that WTO accession process was accelerated at that time, the real sector of the economy, especially agriculture being insufficiently prepared for this.

To reduce the gap between the level of agricultural production in the EU and the Republic of Moldova are necessary concrete supporting measures for this sector. Thus starting from 2010 agricultural subsidies is allocated through the Payment Agency that designates beneficiaries, following a selection process based on business competition projects.

Payment Agency, which is functional since May 2010, provided for 2010 a set of measures to support local farmers. A number of measures had been addressed in particular to the livestock sector. Among measures to provide implicitly the support for livestock sector are follows:

Measure 2. Stimulation of the mechanism for ensuring risks in agriculture, which provides that funds under this measure is used in accordance with the Law no. 243-XV of July 8, 2004 on providing subsidized insurance for agricultural production risks [3] and on the base of the List of Risks for which insurance is subsidized by the state budget for 2010 in crop production, horticulture, viticulture and animal husbandry.

Measure 7. Stimulating investments in equipment and technological renovation of the animal farms involves increase of productivity, competitiveness, and ensuring food safety by stimulating organization and renovation of the animal mini farms through their establishment; endowment with advanced technological equipment; modernization of the technological process; diversification of farms specialized in animal breeding; livestock improvement; animal products' quality improvement and increased competitiveness of domestic animal products on the local and European markets, increased added value and economic efficiency, and diversification of rural services.

Measure 8. Stimulation of procurement of breeding stock and maintaining their genetic fund aims to increase the overall productivity, competitiveness and ensuring food security by encouraging improvement of the animal population. This measure is directed specifically at improving the livestock, improving the quality and increasing the competitiveness of domestic animal production on the local and European markets, increase of the added value and economic efficiency and as a result of these measures increasing farmers' income and reduce poverty in rural areas [5].

According to the information about the use of financial means from the Fund for support of the agricultural sector during the period of 2006-2009, that was published by the Ministry of Agriculture and Food Industry in 2010, the amount of subsidies for capital investments in agriculture has reached 413 million lei in 2009, which is over 7 times more compared with 2006. [4]. However, capital investment subsidies to the livestock sector have not enjoyed the same trends. So if in 2006 this sector received about 24% of

anul 2006, acest sector a primit cca. 24% din total subvenții în investiții capitale, atunci în anul 2009, doar puțin peste 5% din total subvenții în agricultură au avut ca destinație sectorul zootehnic (vezi figura 5).

total capital investment subsidies, then in the period 2007-2009 just around 5% of total amount of subsidies in agriculture were oriented to the livestock sector (see figure 5).

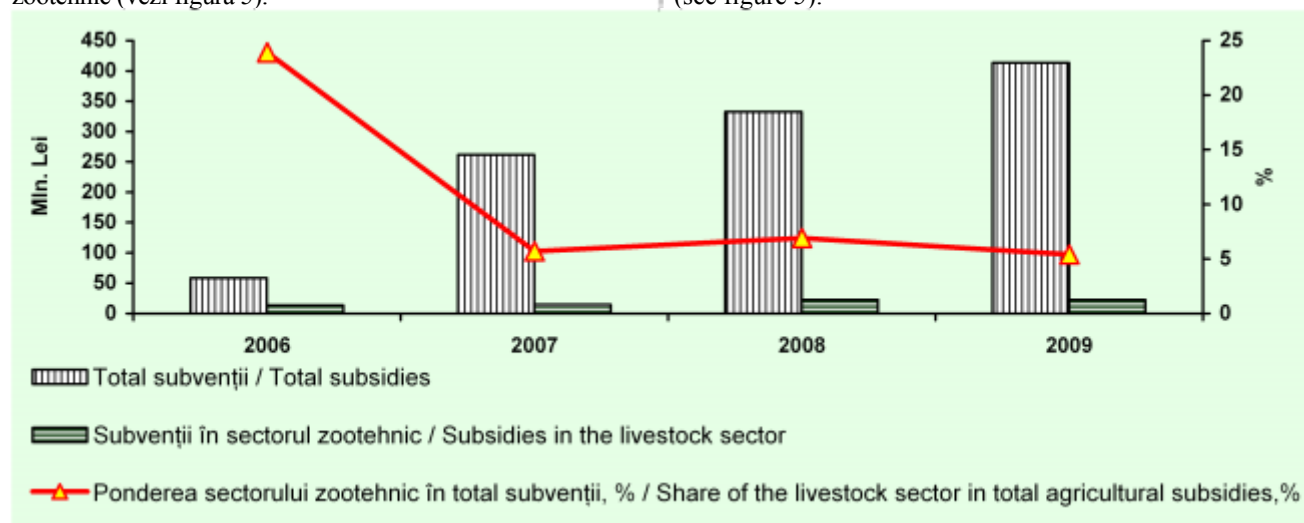

Fig. 5. Dinamica subvențiilor totale în agricultură și în sectorul zootehnic, aa.2006-2009, mln. lei, %/

Fig. 5. Dynamics of total subsidies in agriculture and livestock sector and share of the livestock sector in total agricultural subsidies, 2006-2009, mln. Lei, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, 2010./Source: author's calculations based on data of Ministry of Agriculture and Food Industry, 2010.

Volumul redus de subvenții în sectorul zootehnic, comparativ cu sectorul de fitotehnie, alături de influența negativă a altor factori, a contribuit la stagnarea acestui sector.

Concluzii:

- Pe parcursul perioadei de postreformă, din 1991 până în prezent, efectivul de animale s-a redus semnificativ.
- Producția animalieră, în prezent, se află într-un proces de stagnare.
- Cea mai mare parte a efectivului de animale și păsări este crescut în gospodăriile individuale ale populației, sectorul animalier fiind, astfel, extrem de parcelat.
- Dimensiunile mici ale unităților de producție agricolă, precum și dificultățile întâmpinate de acestea în adoptarea standardelor de igienă, de mediu și de sănătate animalieră, cărora se alătură insuficiența de educație profesională în agricultură, pot fi identificate drept obstacolele principale în dezvoltarea sectorului animalier al agriculturii Republicii Moldova.
- Volumul redus de subvenții în sectorul zootehnic a contribuit la aprofundarea proceselor de stagnare din acest sector.

The low volume of subsidies in the livestock sector, compared with the plant growing sector, in combination with other negative factors contributed to the stagnation of this sector.

Conclusions:

- During the post-reform period, from 1991 until now, the herd have been significantly reduced
- Livestock production is currently in a process of stagnation
- Households of the population grow most of the livestock and poultry; as a result, the livestock sector is extremely parcelled.
- The small size of farming units and the difficulties they face in adopting standards of hygiene, environmental and animal health, accompanied by lack of vocational education in agriculture can be identified as the main obstacles in developing the livestock sector of agriculture of the Republic Moldova.
- The low volume of subsidies in the livestock contributed to deepening the stagnation process in this sector.

Bibliografie/Bibliography

1. Anuarul statistic al Republicii Moldova, 2010.
2. FAOSTAT database. <http://faostat.fao.org> (accesat: 22.02.2011).
3. Legea nr. 243-XV din 8 iulie 2004 privind asigurarea subvenționată a riscurilor de producție în agricultură. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 132-137.
4. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Informația privind utilizarea mijloacelor Fondului pentru susținerea sectorului agrar (investițiile capitale) pe anii 2006-2009. <http://www.maia.gov.md/doc.php?l=ro&idc=86&id=13983> (accesat 13.05.2011).
5. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Regulamentul privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli. <http://www.maia.gov.md/doc.php?l=ro&idc=85&id=13903> (accesat 13.05.2011).